

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

ANTONIO TIZZANO

prednesené 18. mája 2004¹

I — Úvod

1. Immigration Appellate Authority (odvolacia komisia vo veciach prisťahovalectva) v Hatton Cross (Spojené kráľovstvo) sa pýta, či právu Spoločenstva za osobitných a nezvyčajných okolností predmetnej veci odporuje, keď členský štát zamietne žiadosť o udelenie povolenia na dlhodobý pobyt maloletému dieťaťu, ktoré je občanom iného členského štátu a od narodenia žilo na území prvého štátu, a jeho matke, ktorá je štátnym príslušníkom tretieho štátu.

slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov, rešpektujúc obmedzenia a podmienky stanovené v tejto zmluve a v predpisoch prijatých na ich vykonanie“.

3. Medzi rozhodné ustanovenia sekundárneho práva v oblasti pohybu a pobytu patrí v prvom rade smernica Rady 73/148/EHS z 21. mája 1973 o zrušení obmedzenia pohybu a pobytu v rámci spoločenstva pre štátnych príslušníkov členských štátov so zreteľom na usadenie sa a poskytovanie služieb (ďalej len „smernica 73/148“)².

II — Rozhodné právo Spoločenstva

2. Ako je známe, článok 17 ES stanovuje občianstvo Únie, ktoré dopĺňa občianstvo členského štátu, a okrem iných práv a povinností upravených v Zmluve, osobitne v zmysle článku 18 ES priznáva „právo

4. V zmysle článku 1 smernice 73/148:

„1. Členské štáty konajúc tak, ako je to stanovené v tejto smernici, zrušia obmedzenia pohybu a pobytu:

¹ — Jazyk prednesu: taliančina.

² — Ú. v. ES L 172, s. 14.

- ...
- b) štátnych príslušníkov, ktorí majú záujem prejsť do iného členského štátu ako prijímatelia služieb;
- ...
- d) príbuzní takých štátnych príslušníkov v líniiach predkov alebo potomkov a ich manželky/manželka, ktorí sú na nich závislí, bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť.“
- ...
- „1. Členské štáty udelia právo pobytu štátnym príslušníkom členských štátov, ktorým nevzniklo toto právo na základe iných ustanovení právnych predpisov spoločenstva, ako aj ich rodinným príslušníkom, ako je definované v odseku 2 pod podmienkou, že majú pre seba i pre svojich rodinných príslušníkov uzavreté nemocenské poistenie voči všetkým rizikám v hostiteľskom členskom štáte a majú dostatočné finančné prostriedky, aby sa v priebehu svojho pobytu nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu.
2. Právo usadiť sa v inom členskom štáte spolu s držiteľom práva pobytu majú bez ohľadu na štátnu príslušnosť tieto osoby:
5. Článok 4 ods. 2 prvý pododsek stanovuje, že „právo na pobyt pre osoby poskytujúce a prijímajúce služby bude rovnaké v priebehu obdobia, v ktorom sú služby vykonávané“.
6. Smernica Rady 90/364/EHS z 28. júna 1990 o práve pobytu (ďalej len „smernica“) ³ upravuje právo pohybu a pobytu osôb, ktoré nie sú ekonomicky činné. V jej článku 1 sa stanovuje:
- a) manžel alebo manželka a ich nezaopatrené deti;
- b) príbuzní držiteľa práva a jeho manželka či manželky v vzostupnej línii, ktorí sú od neho závislí.“

3 — Ú. v. ES L 180, s. 26.

III — Skutkový stav a konanie

7. Prejudiciálne otázky boli vznesené v rámci odvolania, ktoré na Immigration Appellate Authority podala Kunqian Catherine Zhu, írsky občianka, narodená 16. septembra 2000 v Belfaste (Spojené kráľovstvo) (ďalej len „malá Catherine“ alebo aj „žalobca v prvom rade“), a jej matka Man Chen, čínska štátna príslušníčka (ďalej len „matka“ alebo „pani Chen“, alebo aj „žalobca v druhom rade“), proti odmietnutiu Secretary of State for the Home Department (ďalej len „Secretary of State“) udeliť im povolenie na dlhodobý pobyt v Spojenom kráľovstve.
8. Pani Chen pracuje s manželom, ktorý je tiež čínskym štátnym príslušníkom, pre spoločnosť, ktorá má sídlo v Čínskej ľudovej republike. Ide o veľký podnik, ktorý vyrába a vyváža chemické látky do rôznych častí sveta, osobitne do Spojeného kráľovstva a do iných členských štátov Európskej únie.
9. Pán Chen je jedným z riaditeľov tejto spoločnosti, v ktorom má väčšinovú majetkovú účasť. V rámci výkonu svojho povolania vykonáva časté služobné cesty do rôznych členských štátov, najmä do Spojeného kráľovstva.
10. Pred narodením Catherine mal pár jediného syna Huixianga Zhu, ktorý sa narodil v Čínskej ľudovej republike roku 1998. Manželia Chen sa rozhodli, že budú mať druhé dieťa, ale stretávali sa s prekážkami v politike obmedzovania pôrodnosti, tzv. politika „jediného dieťaťa“, ktorú Čínska ľudová republika prijíma, aby odradila páry, ktoré majú bydlisko v Číne od toho, aby mali druhé dieťa.
11. V priebehu roku 2000 sa pani Chen rozhodla porodiť v zahraničí, aby zabránila tomu, že narodenie druhého dieťaťa, ku ktorému už malo bezprostredne dôjsť, povedie vzhľadom na uvedenú demografickú politiku k negatívnym následkom, a s týmto cieľom zamierila do Spojeného kráľovstva.
12. Catherine prišla na svet 16. septembra 2000 v Belfaste v Severnom Írsku.
13. Volba miesta narodenia nebola náhodná. Musím totiž pripomenúť, že pokiaľ sú splnené určité podmienky, ktokoľvek, kto sa narodí na území ostrova Írsko, hoci aj mimo politických hraníc Írska (Éire), nadobudne írsky občianstvo. Ako vyplýva zo spisu, práve túto osobitosť írskoho práva, na ktorú ich upozornili právni poradcovia, vzali manželia Chen do úvahy pri rozhodovaní, že malá sa

narodí v Belfaste. Zamýšľali totiž využiť občianstvo Spoločenstva dievčaťa, aby jej a matke zabezpečili možnosť usadiť sa v Spojenom kráľovstve.

14. Situácia malej Catherine zodpovedala požadovaným podmienkam, ktoré stanovovalo írské právo; narodením teda nadobudla írské občianstvo a s ním aj občianstvo Únie. Dievča naopak *nenadobudlo* britské občianstvo, pretože nespĺňalo požiadavky, ktoré na ten účel stanovovala príslušná právna úprava Spojeného kráľovstva.

15. Následne po tom, ako sa pani Chen presťahovala s malou do Cardiffu vo Walese, predložila britským orgánom žiadosť o povolenie na dlhodobý pobyt v Spojenom kráľovstve pre seba a pre dcéru Catherine.

16. Žiadosti boli zamietnuté rozhodnutím Secretary of State z 15. júna 2000. Proti tomuto rozhodnutiu podali malá Catherine a matka odvolanie na Immigration Appellate Authority.

17. Príslušný sudca uviedol, že napadnuté rozhodnutie bolo v zásade v súlade s vnútroštátnym právom, ktoré sa vzťahuje na tento prípad. Niekoľko okolností ho však viedlo k tomu, aby zisťoval, či bolo tiež v súlade s právom Spoločenstva.

18. V tejto súvislosti sudca predovšetkým zdôraznil, že malá Catherine by ako občianka Únie mohla mať právo na pobyt, ktoré jej priamo priznávajú ustanovenia právneho poriadku Spoločenstva; matka by podľa neho mohla užívať právo odvodené od práva dcéry, keďže je hlavnou osobou zodpovednou za jej starostlivosť a výchovu.

19. Potom je ešte potrebné sa pýtať špecificky, pokiaľ ide o dievča, či právo zdržiavať sa v Spojenom kráľovstve nevyplýva v prvom rade z jej postavenia prijímateľom služieb v zmysle smernice 73/148; malá Catherine je totiž v Spojenom kráľovstve prijímateľom služieb starostlivosti o deti a lekárskeho služieb poskytovaných súkromnými osobami za úhradu.

20. Okrem toho matka a dcéra, ktoré stále žili pod tou istou strechou, tvoria ekonomicky sebestačnú rodinnú jednotku vďaka prostriedkom, ktoré dáva matka k dispozícii. Neboli záťažou pre britské verejné financie, a ani sa nezdá pravdepodobné, že sa ňou stanú. Obe majú uzavreté nemocenské poistenie. Preto sa nedá vylúčiť, ako uvádza vnútroštátny sudca, že požívajú právo na pobyt v zmysle smernice 90/364.

21. Napokon sudca uvádza, že malá Catherine má právo vstupu na územie Čínskej ľudovej republiky, ktoré jednorazovo nepre-

sahuje 30 dní, a to len s povolením vlády tejto krajiny, ktorej občianstvo nemá. Odo-pieranie práva na pobyt v Spojenom kráľovstve malej alebo jej matke by preto mohlo predstavovať nedovolený zásah do ich rodin-ného života, pretože by bola možnosť pokračovať v spoločnom živote závažným spôso-bom obmedzená.

tieho štátu, ktorý je matkou žalobcu v prvom rade a ktorý je hlavnou osobou zodpovednou za žalobcu v prvom rade, právo na pobyt so žalobcom v prvom rade:

i) ako člen svojej rodiny, ktorá je na ňom závislá, alebo

22. Z týchto dôvodov položil Immigration Appellate Authority Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

ii) z dôvodu, že žalobca v druhom rade žije so žalobcom v prvom rade v krajine jeho pôvodu, alebo

„1) Vo svetle skutkových okolností v tejto veci článok 1 smernice Rady 73/148/EHS alebo alternatívne článok 1 smer-nice Rady 90/364/EHS:

iii) z akéhokoľvek iného osobitného dôvodu?

a) priznávajú žalobcovi v prvom rade, ktorý je maloletý a je občanom Únie, právo na vstup a pobyt na území hostiteľského členského štátu?

2) V prípade, ak by žalobca v prvom rade nebol „štátnym príslušníkom členského štátu“ na účely výkonu práv priznaných právnym poriadkom Spoločenstva na základe smernice Rady 73/148/EHS alebo článku 1 smernice Rady 90/364/EHS, aké sú relevantné kritériá na určenie, či dieťa, ktoré je občanom Únie, je štátnym príslušníkom členského štátu na účely výkonu práv priznaných práv-nym poriadkom Spoločenstva?

b) V prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku, priznávajú v dôsledku toho žalobcovi v druhom rade, štátnemu príslušníkovi tre-

3) S prihliadnutím na dané okolnosti pred-stavujú služby starostlivosti o dieťa, ktorých príjemcom je žalobca v prvom rade, služby na účely smernice Rady 73/148/EHS?

4) S prihliadnutím na dané okolnosti nie je žalobca v prvom rade pozbavený práva na pobyt v hostiteľskom členskom štáte, ktoré vyplýva z článku 1 smernice Rady 90/364/EHS z dôvodu, že jeho finančné prostriedky pochádzajú výlučne od rodiča, ktorý ho sprevádza a ktorý je štátnym príslušníkom tretieho štátu?

dovolaávajú článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa ktorého každá osoba má právo na rešpektovanie svojho súkromného života a svojho obydlia, v spojitosti s článkom 14 tohto dohovoru a skutočnosti, že žalobca v prvom rade nemôže žiť v Číne spolu so žalobcom v druhom rade, svojím otcom a svojím bratom?“

5) S prihliadnutím na osobitné skutkové okolnosti poskytuje článok 18 ods. 1 ES žalobcovi v prvom rade právo na vstup a pobyt na území hostiteľského členského štátu, hoci nemá právo zdržiavať sa tam na základe žiadneho iného ustanovenia práva Spoločenstva?

23. V konaní pred Súdny dvorom svoje vyjadrenia predniesli žalobcovia v konaní vo veci samej, Írsko, Spojené kráľovstvo a Komisia.

6) V prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku má žalobca v druhom rade v dôsledku toho právo na pobyt spolu so žalobcom v prvom rade, keďže žalobca v prvom rade má pobyt⁴ na území hostiteľského členského štátu?

IV — Posúdenie

A — Úvod

7) Za týchto okolností, aký účinok vyplýva z princípu dodržiavania základných ľudských práv v práve Spoločenstva, ktorý uvádzajú žalobcovia, najmä pri zohľadnení skutočnosti, že sa

24. Ako som už spomenul a ako potvrdzuje opis skutkového stavu, ide určite o nezvyčajný prípad s tak osobitnou povahou, že tým bol i samotný spor medzi účastníkmi konania istým spôsobom ovplyvnený. Niekedy sa totiž zdalo, že hľadajú rovnako nezvyčajné riešenia namiesto toho, aby preverili, či aj tie najvýstrednejšie hľadí-

4 — Takto je to uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

ská prípadu nemôžu byť začlenené do rámca bežných pravidiel a zásad právneho poriadku, ktoré sú definované judikatúrou Súdneho dvora. Ako uvidíme ďalej, práve toto je naopak podľa môjho názoru cesta, ktorou sa treba vydať, aby sme odpovedali na otázky vznesené vo veci *malej Catherine*.

26. Ďalej sa teda budem venovať otázkam, ktoré vzniesol vnútroštátny sudca, podľa uvedeného poradia a prihliadnem od prípadu k prípadu na rozsah, v ktorom sa budú javiť potrebné alebo vhodné argumenty, ktoré uviedli vedľajší účastníci konania v priebehu konania.

25. Na tento účel treba predovšetkým zlúčiť rôzne otázky, ktoré položil vnútroštátny sudca, aby boli zreteľnejšie podstatné otázky predložené Súdnemu dvoru a tiež aby sa zabezpečilo ich riadne prejednanie. Zdá sa mi, že sa to dá dosiahnuť tak, že sa z týchto otázok vystihnú dva rady otázok, ktoré je možné zhrnúť takto:

B — O vnútroštátnej povahe sporu

27. Ešte pred tým, ako sa budeme venovať uvedeným otázkam, musím sa zastaviť pri námietke neprípustnosti, ktorú vznieslo Spojené kráľovstvo.

a) má maloletá *Catherine* právo na dlhodobý pobyt v Spojenom kráľovstve ako prijímateľ služieb v zmysle smernice 73/148 alebo ako občan Spoločenstva, ktorý nie je aktívny, ale má dostatočné prostriedky na pobyt a má uzavreté nemocenské poistenie v zmysle smernice 90/364 alebo napokon priamo na základe článku 18 ES? A

28. Táto vláda totiž predbežne vzniesla námietku, že Súdny dvor nie je príslušný rozhodnúť o otázkach, ktoré položil sudca *a quo*, pretože spor sa týka čisto vnútroštátnej situácie. Jediný cudzí prvok, a teda občianstvo dievčaťa, je účelovým výsledkom konania manželov *Chen*, ktoré sa dá považovať za zneužitie práva.

b) má matka právo na pobyt ako „rodinný príslušník, závislý“ na maloletej na účely uvedených smerníc alebo ako hlavná osoba zodpovedná za výchovu a starostlivosť o *Catherine* alebo napokon s prihliadnutím na právo na rešpektovanie rodinného života upravené v článku 8 EDLP?

29. V tejto chvíli ponechám toto hľadisko bokom, keďže sa domnievam, že jeho analýza môže byť jasnejšia po posúdení podstaty prejudiciálnych otázok (pozri bod 108 a nasledujúce nižšie).

30. Keď pristúpime k námietke týkajúcej sa čisto vnútroštátnej povahy tohto prípadu, pripomínam, že podľa vlády Spojeného kráľovstva žalobcovia nikdy nevyužili právo na voľný pohyb, ktorý im priznáva Zmluva, pretože nikdy neopustili Spojené kráľovstvo, aby sa dostali do iného členského štátu. Preto tam nie sú cudzie prvky dostatočné na určenie, že sa na žiadosti o povolenie pobytu, o ktoré ide, vzťahuje právo Spoločenstva.

31. Domnievam sa ale, že námietke nie je možné vyhovieť.

32. Predovšetkým pripomínam, že podľa ustálenej judikatúry Spoločenstva je štátna príslušnosť k inému členskému štátu ako je ten, v ktorom má osoba bydlisko, takým prvkom, ktorý je dostatočný na určenie, že sa uplatnia ustanovenia práva Spoločenstva, aj keď osoba, ktorá sa dovoľáva týchto ustanovení nikdy neprekročila hranice členského štátu, v ktorom má bydlisko.⁵

5 — Pozri napríklad rozsudok z 27. septembra 1988, *Matteucci* (235/87, Zb. s. 5589), v ktorom išlo o právo talianskej občianky, ktorá sa narodila a žila v Belgicku, kde pracovala, aby nebola diskriminovaná pri udelení štipendia na zvýšenie kvalifikácie. Pozri tomu predchádzajúci známy rozsudok z 28. októbra 1975, *Rutili*, (36/75, Zb. s. 1219), v ktorom sa Súdny dvor bez ďalšieho vyjadril, že článok 48 Zmluvy, teraz článok 39 ES, sa vzťahuje na opatrenia obmedzujúce voľný pohyb talianskeho zamestnanca, ktorý sa narodil a žil vo Francúzsku, kde pracoval a vykonával odborovú činnosť, na francúzskom území.

33. Osobitne mal možnosť Súdny dvor v nedávnom rozsudku *Garcia Avello* po tom, ako pripomenul, že „občianstvo Únie, ustanovené v článku 17 ES, nemá... za účel rozšíriť oblasť uplatňovania *ratione materiae* Zmluvy na vnútroštátne situácie, ktoré nemajú žiadnu súvislosť s právom Spoločenstva,⁶ objasniť, že „napriek tomu existuje taká súvislosť s právom Spoločenstva v prípade... občanov členského štátu, ktorý sa legálne zdržiavajú na území iného členského štátu“⁷, a to nezávisle na skutočnosti, či využívali právo na voľný pohyb priznané Zmluvou, alebo ako v uvedenom prípade, žili od narodenia na území hostiteľského členského štátu.

34. Írske občianstvo Catherine je teda prvkom, ktorý je dostatočný na vylúčenie toho, že spor medzi ňou spolu s matkou a Secretary of State je čisto vnútroštátny podľa britského právneho poriadku.

35. K inému záveru by bolo prípadne možné dospieť iba vtedy, ak by sme tvrdili, že Catherine v *skutočnosti* nemá írske občianstvo, alebo keby aj napriek tomu nebolo možné namietat' toto občianstvo voči vláde Spojeného kráľovstva.

6 — Rozsudok z 2. októbra 2003, *Garcia Avello*, C-148/02, Zb. s. I-11613, bod 26.

7 — Tamže, bod 27.

36. Musím však poznamenať, že v žiadnej fáze konania, ani pred vnútroštátnym sudcom, ani pred Súdny dvorom, nebolo nikdy spochybnené, že malá Catherine má skutočne írské občianstvo, a napokon nebola vládou Spojeného kráľovstva z hľadiska medzinárodného práva alebo práva Spoločenstva namietaná legitimita priznania tohto občianstva so strany Írskeho štátu.

37. Za týchto okolností nie je potrebné vyjadriť sa k existencii všeobecnej úpravy medzinárodného práva, podľa ktorej nie je žiaden štát povinný uznať občianstvo priznané jednotlivcovi v inom štáte, pokiaľ neexistuje skutočná a účinná súvislosť medzi jednotlivcom a národným štátom.⁸

38. Obmedzím sa na to, aby som pripomenul, že pokiaľ ide o právny poriadok Spoločenstva, Súdny dvor sa v rozsudkoch Micheletti⁹ a Kaur¹⁰ vyjadril, že „definovanie podmienok získania a straty občianstva je však v súlade s medzinárodným právom v právomoci každého členského štátu“¹¹,

8 – Na potvrdenie tohto pravidla vo vzťahu k inštitútu diplomatickej ochrany pripomínam veľmi známy rozsudok Medzinárodného súdneho dvora vo veci Nottebohm (rozsudok zo 6. apríla 1955, Lichtenštajnsko/Guatemala, druhá fáza, Zb. MSD 1955, s. 4, osobitne s. 20 a nasl).

9 – Rozsudok zo 7. júla 1992, Micheletti, C-369/90, Zb. s. I-4239.

10 – Rozsudok z 20. februára 2001, Kaur, C-192/99, Zb. s. I-1237.

11 – Rozsudok Micheletti, už citovaný, bod 10; rozsudok Kaur, už citovaný, bod 19. Treba uviesť, že toto vyjadrenie je úplne v súlade s judikatúrou Medzinárodného súdneho dvora, podľa ktorej „il appartient ... à tout Etat souverain de régler par sa propre législation l'acquisition de sa nationalité“ (rozsudok Nottebohm, už citovaný, s. 20).

a že preto „členský štát nemôže obmedzovať účinky získania štátneho občianstva iného členského štátu tým, že vyžaduje splnenie ďalšej podmienky na to, aby uznal toto štátne občianstvo na účely vykonávania základných slobôd stanovených v zmluve“¹².

39. Zdá sa mi preto, že môžem uzavrieť, že s prihliadnutím na írské občianstvo malej Catherine sa v zásade na konanie, ktoré prebieha pred Immigration Authority, Zmluva vzťahuje, a teda že námietka neprípustnosti, ktorú vzniesla vláda Spojeného kráľovstva, musí byť zamietnutá.

C – O práve na pobyt malej Catherine

40. Za týchto okolností pristúpim k podstate horeuvedených otázok [bod 25 písm. a)], pričom je predovšetkým potrebné zistiť, ktoré práva na voľný pohyb a pobyt požíva v právnom poriadku Spoločenstva dievča ako Catherine, ktoré je občanom členského štátu Únie a žilo od narodenia v inom členskom štáte.

12 – Rozsudok Micheletti, už citovaný, bod 10; napokon pozri rozsudok Garcia Avello, už citovaný, bod 28.

— O možnosti maloletého mať práva na voľný pohyb a pobyt

subjektivita)¹⁵ a spôsobilosti vlastnými úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti (spôsobilosť na právne úkony)¹⁶.

41. V tejto súvislosti sa zdá, že írsky vláda v zásade namieta, že Catherine sa nemôže dovoliavať práv na voľný pohyb a pobyt, ktoré sú ustanovené v Zmluve.

44. Skutočnosť, že maloletý nemôže sám vykonávať právo, totiž neznamená, že sa naň nemôže vzťahovať právna úprava, z ktorej toto právo vyplýva.

42. Ak som správne pochopil úvahy tejto vlády, tak by teda vzhľadom na svoj nízky vek nebola Catherine spôsobilá samostatne využívať právo na voľbu miesta bydliska a usadiť sa tam.¹³ V dôsledku toho by nemohla byť považovaná za prijímateľa práv, ktoré priznáva občanom členského štátu smernica 90/364¹⁴.

45. Naopak, úvaha musí postupovať opačným smerom. Keďže podľa všeobecnej zásady spoločnej (nielen) právnym poriadkom členských štátov sa právna subjektivita nadobúda narodením, aj maloletý je subjektom práva a ako taký má teda práva, ktoré mu priznáva právny poriadok.

43. Túto úvahu nemožno zdieľať. Zdá sa mi totiž, že vychádza zo zmiešania spôsobilosti subjektu mať práva a povinnosti (právna

46. Skutočnosť, že ich nie je schopný samostatne vykonávať, ho nezbavuje postavenia subjektu týchto práv. Naopak, práve preto má toto postavenie, že iné subjekty, akými sú zákonní zástupcovia (rodičia, opatrovník, a pod.), môžu uplatňovať jeho práva a môžu to robiť nie preto, lebo sú oni

13 — Zdá sa totiž, že dievča je „unable to assert a choice of residence in her own right“.

14 — „While a minor, and unable to exercise a choice of residence, Catherine cannot be a ‚national‘ for the purposes of Art. 1 (1).“

15 — „Capacité de jouissance“; „Rechtsfähigkeit“; v anglickej právnej terminológii „general legal personality“ (porovnaj A. Heldrich, A. F. Steiner, „Legal Personality“, in International Encyclopedia of Comparative Law, zväzok IV, Persons and Family, Tübingen, Dordrecht etc., 1995, Chapter 2, Persons, s. 4).

16 — „Handlungsfähigkeit“; „capacité d'exercice“; v anglickej právnej terminológii „capacity“ alebo „active legal capacity“ (pozri A. Heldrich, A.F. Steiner, „Capacity“, in International Encyclopedia of Comparative Law, zväzok IV, cit., s. 9).

subjektom týchto práv, ale preto, že konajú v mene a na účet maloletého, čiže jediného a skutočného subjektu týchto práv.

ných služieb a medzi nimi aj služieb prvoradej dôležitosti (napríklad lekárskej starostlivosti).

47. V tomto prípade sa však tvrdenie írskej vlády nielen že neopiera o žiadne ustanovenie, ale nie je odôvodnené ani povahou dotknutých práv a slobôd. Skutočne, zdá sa nezlučiteľné s cieľmi sledovanými príslušnými ustanoveniami Zmluvy, t. j. článkami 49 ES a nasledujúcimi, pokiaľ ide o voľný pohyb služieb, a článkom 18 ES, pokiaľ ide o právo na pobyt občanov Únie.

50. Už pre túto skutočnosť je tento maloletý subjektom práv, ktoré mu priznávajú články 49 a nasledujúce ES ako prijímateľovi služieb.

48. Pokiaľ ide o články 49 ES a nasledujúce, je známe, že jedným z cieľov slobody, ktorá je nimi stanovená, je práve uľahčiť voľný pohyb osôb, ktoré sa musia premiestňovať, aby mohli prijímať plnenie služieb.¹⁷

51. Pokiaľ ide o právnu úpravu pobytu uvádzam, že článok 18 ES tak, ako je vykonaný prostredníctvom smernice 90/364, má v úmysle zaručiť *každému občanovi Spoločenstva* — ktorý spĺňa určité podmienky — právo usadiť sa v ktoromkoľvek členskom štáte, a to aj pokiaľ nechce alebo nemôže vykonávať akúkoľvek ekonomickú činnosť.

49. Teraz treba uviesť, že maloletý, aj keď je nízkého veku, môže byť prijímateľom rôz-

52. S prihliadnutím na vyššie uvedené vysvetlenia (bod 43 a nasledujúce) neexistuje žiadny dôvod na to, aby boli maloletému odňaté práva, ktoré priznáva vo všeobecnosti všetkým občanom Spoločenstva základné ustanovenie práva Spoločenstva, akým je práve článok 18 ES. A preto ak sú splnené podmienky ustanovené smernicou, aj maloletý môže slobodne užívať právo na pobyt

17 — Ustálená judikatúra Spoločenstva, v zmysle, že aj prijímateľ služieb sa môže dovoliavať slobody poskytovať služby ustanovenej Zmluvou (pozri v tomto zmysle okrem iných rozsudok z 31. januára 1984, spojené veci Luiti a Carbone, 286/82 a 26/83, Zb. s. 377, bod 16, a rozsudok z 2. februára 1989, vec Cowan, 186/87, Zb. s. 195, bod 15).

ako osoba ekonomicky nečinná, v inom členskom štáte, ako je členský štát, ktorého má občianstvo.

— O existencii konkrétneho práva na pobyt malej Catherine

53. To jasne potvrdzuje aj judikatúra Súdneho dvora, podľa ktorej nie je žiadna pochybnosť, že aj maloletí môžu byť subjektom práv na pobyt. Vo veci *Echternach a Moritz*¹⁸ sa napríklad výslovne vyjadril, že maloletý, syn zamestnanca, ktorý medzitým opustil hostiteľskú krajinu, „si zachováva možnosť uplatniť ustanovenia práva Spoločenstva“, ktoré mu umožňujú ostať v tejto krajine, aby dokončil už začaté štúdium.¹⁹

54. Ani toto riešenie sa nemôže meniť vo vzťahu k veku maloletého, pretože z principiálneho hľadiska sa situácia nemení.

55. Z toho teda vyvodím, že aj maloletý nízkeho veku, akým je malá Catherine, môže byť subjektom práv na voľný pohyb a pobyt vo vnútri Spoločenstva.

56. Zo všeobecného hľadiska teda ide o to, aby sa určilo, či sa v tomto prípade malá Catherine môže dovolávať práva na pobyt: i) ako prijímateľ služieb v zmysle smernice 73/148; alebo ii) na základe ustanovení článku 18 ES a smernice 90/364.

57. i) Začnem konštatovaním, že právo Catherine na dlhodobý pobyt v Spojenom kráľovstve sa nemôže zakladať na jej postavení prijímateľa služieb starostlivosti o deti a lekárske služby (porovnaj bod 19 vyššie).

58. Pokiaľ ide o prvé služby, aj napriek problému určenia prijímateľa takýchto služieb, ktorými sa zdá byť v skutočnosti matka, zo spisu vyplýva, že dotknuté služby sa nevykonávajú dočasne, ale trvale a nepretržite.

59. Ako správne pripomenula Komisia, judikatúra Spoločenstva už dávnejšie objasnila, že slobody poskytovania služieb sa nemožno dovolávať vo vzťahu k „činnosti vykonávanej

18 — Rozsudok z 15. marca 1989, spojené veci *Echternach a Moritz*, 389/87 a 390/87, Zb. s. 723.

19 — Rozsudok *Echternach a Moritz*, už citovaný, bod 21. V dotknutom prípade išlo o nariadenie Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 2), ktorého článok 12 znie: „Deti štátneho príslušníka členského štátu, ktorý je alebo bol zamestnaný na území iného členského štátu, sa prijímajú na všeobecnovzdelávacie, učňovské a odborné štúdium v tomto štáte za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu, ak tieto deti majú bydlisko na jeho území“.

trvale alebo bez predvídateľných časových obmedzení“²⁰, pretože v takom prípade by sa naopak uplatnili ustanovenia Zmluvy o práve usadiť sa. To platí v prvom rade pre poskytovateľa, ale očividne to platí tým viac pre prijímateľa služieb, že sa môže dovoliavať tejto slobody, len pokiaľ nemá v úmysle na trvalo sa usadiť v hostiteľskej krajine.²¹

62. ii) Ostáva teda posúdiť, či sa Catherine môže dovoliavať práva na pobyt v Spojenom kráľovstve na základe článku 18 ES a smernice 90/364.

63. Pripomínam, že článok 18 ES priznáva každému občanovi Únie právo na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov, ak nie sú ustanovené obmedzenia a podmienky v Zmluve a právnych predpisoch sekundárneho práva.

60. Ale právo na dlhodobý pobyt Catherine by sa nemohlo zakladať ani vo vzťahu k prípadným lekárskeým službám. Tieto sa totiž pre ich vlastnú povahu poskytujú na obmedzený čas. Keby teda bola ich skutočným prijímateľom (čo však zo spisu s jednoznačnosťou nevyplýva), malá Catherine by mohla podľa toho, čo výslovne ustanovuje článok 4 ods. 2 prvý pododsek smernice 73/148, požívať právo zdržiavať sa v Spojenom kráľovstve iba v priebehu období potrebných na prijímanie tejto starostlivosti.

64. Na účely tohto prípadu sú takéto obmedzenia a podmienky definované smernicou 90/364.

61. Mohla by sa teda dovoliavať práva na *prechodný* pobyt práve „v priebehu obdobia, v ktorom sú služby vykonávané“, ale pri uplatnení uvedenej smernice by nemohla získať povolenie na dlhodobý pobyt.

65. Článok 1 osobitne pri priznaní „práv[a] pobytu štátnym príslušníkom členských štátov, ktorým nevzniklo toto právo na základe iných ustanovení právnych predpisov spoločenstva“, ustanovuje „podmienk[u], že majú pre seba i pre svojich rodinných príslušníkov uzavreté nemocenské poistenie voči všetkým rizikám v hostiteľskom členskom štáte a majú dostatočné finančné prostriedky, aby sa v priebehu svojho pobytu nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu“.

20 — Rozsudok z 15. októbra 1988, Steymann, 196/87, Zb. s. 6159, bod 16.

21 — Rozsudok Steymann, už citovaný, bod 17, a rozsudok zo 17. júna 1997, Sodemare a i., C-70/95 Zb. s. I-3395, bod 38.

66. Ako vyplýva z uznesenia vnútroštátneho sudcu, malá Catherine má uzavreté príslušné nemocenské poistenie a má tiež prostrednic-

tvom svojich rodinných príslušníkov dostatočné finančné prostriedky, aby sa „v priebehu svojho pobytu nestal[a] záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu“.

že vyžaduje, aby osoby, ktoré sa dovolávajú tohto práva, „*mali* dostatočné finančné prostriedky“²².

67. Dá sa teda povedať, že obe náležitosti ustanovené smernicou sú splnené.

71. Napokon sa mi ani nezdá, že by také obmedzenie bolo v súlade s účelom smernice.

68. To však nie je názor vlád, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania, a ktoré sa domnievajú, že malá Catherine nie je ekonomicky sebestačná, pretože finančné prostriedky, ktoré má, sú v skutočnosti zabezpečené matkou.

72. Ako je známe, táto bola prijatá aby rozšírila rozsah práva na voľný pohyb a pobyt, rozširujúc ho pre všetkých občanov Spoločenstva, so známymi obmedzeniami, ktorých cieľom je vyhnúť sa tomu, aby sa stali „neprimeraným bremenom pre štátne financie hostiteľského členského štátu“ (porovnaj štvrté odôvodnenie).

69. Podľa týchto vlád je právo na pobyt ustanovené smernicou 90/364, v podstate obmedzené len na subjekty, ktoré sú *sami oprávnenou osobou* — „*in [their] own right*“, ako uvádza írsky vláda — vo vzťahu k príjmom alebo dôchodkom, ktoré zabezpečujú dostatočné finančné prostriedky.

73. S ustanovením článku 8 A Zmluvy ES Zmluvou z Maastrichtu, teraz článok 18 ES bol voľný pohyb a pobyt potom vyhlásený ako základné právo občanov Spoločenstva, aj keď v rámci obmedzení a podmienok ustanovených (okrem iného) smernicou 90/364.

70. Musím však uviesť, že ako správne podčiarkuje Komisia, takéto obmedzenie práva na pobyt nenachádza žiadnu oporu v znení smernice, ktoré sa obmedzuje na to,

22 — „*Disposent... de ressources suffisantes*“ vo francúzskom znení, „*have sufficient resources*“ v anglickom, „*über ausreichende Existenzmittel verfügen*“ v nemeckom, „*dispongan... de recursos suficientes*“ v španielskom (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

74. V tejto novej súvislosti sa v dôsledku toho táto smernica stala aktom, ktorý *obmedzuje* výkon základného práva. Podmienky, ktoré stanovuje, sa teda musia vykladať reštriktívne, ako všetky výnimky a obmedzenia slobôd stanovených Zmluvou. Treba teda vylúčiť, aby sa jej znenie vynuovalo do tej miery, že by sa tam vložila podmienka, ktorá nie je výslovne ustanovená, ako tá, ktorú tvrdia vlády, ktoré sú vedľajšími účastníkmi konania.

75. Ale je toho viac. Ako Súdny dvor uznal v rozsudku *Baumbast a R*, „výkon práva na pobyt občanov Únie môže byť podriadený legitímnym záujmom členských štátov“²³; „avšak uvedené obmedzenia a podmienky sa musia uplatňovať tak, aby súčasne boli dodržané obmedzenia stanovené právom spoločenstva a v súlade s jeho všeobecnými princípmi, osobitne s princípom proporcionality. To znamená, že vnútroštátne opatrenia, prijaté na tento účel musia byť vhodné a nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa“²⁴.

76. Teraz sa mi zdá, že výklad smernice, aký navrhli Spojené kráľovstvo a Írsko, by predstavoval *nie nevyhnutnú* prekážku na dosiahnutie sledovaných cieľov smernice.

77. Dôležité je totiž zabezpečiť, aby sa občania Únie, ktorí vykonávajú voľný pohyb, nestali záťažou pre verejné financie hostiteľského štátu. Ak je teda nevyhnutné, aby na tento účel „disponovali“ dostatočnými finančnými prostriedkami, nie je potom vôbec nevyhnutné prijímať ďalšiu podmienku, ktorá sa napokon zložito upresňuje, že tieto prostriedky im musia priamo patriť.

78. Na záver sa domnievam, že Súdny dvor musí odpovedať vnútroštátnemu sudcovi v zmysle, že maloletá nízkeho veku, ktorá je štátnym príslušníkom členského štátu, ktorá má príslušné nemocenské poistenie, ktoré môže pokryť všetky riziká hostiteľského členského štátu, a ktorá hoci nie je sama priamo majiteľom príjmov alebo dôchodkov, má však prostredníctvom rodičov k dispozícii dostatočné finančné prostriedky na to, aby sa nestala záťažou pre verejné financie hostiteľského členského štátu, spĺňa podmienky ustanovené smernicou 90/364, a má teda právo na pobyt v neobmedzenej dĺžke na území iného členského štátu, ako je štát, ktorého je občanom.

D — *O práve na pobyt matky*

23 — Rozsudok zo 17. septembra 2002, *Baumbast a R*, C-413/99, Zb. s. I-7091, bod 90.

24 — Bod 91. V rovnakom zmysle pozri tomu predchádzajúci rozsudok z 2. augusta 1993, spojené veci *Allué a i.*, C-259/91, C-331/91 a C-332/91, Zb. s. I-4309, bod 15.

79. Za týchto okolností teraz pristúpime k otázke o práve na pobyt matky Catherine.

80. Na úvod sa mi zdá úplne isté, že pani Chen sa ako štátna príslušníčka tretej krajiny nemôže dovolávať práva na pobyt, ktoré sa priznáva *občanom Spoločenstva* podľa článku 1 ods. 1 písm. b) smernice 73/148 (pozri bod 4 *vyššie*) a podľa článku 1 ods. 1 smernice 90/364 (pozri bod 6 *vyššie*).

— O existencii práva ako „závislý“ rodinný príslušník

81. S prihliadnutím na uvedené treba rovnako vylúčiť, že sa pani Chen môže dovolávať práva na pobyt ustanoveného článkom 1 ods. 1 písm. d) smernice 73/148, ako aj článkom 1 ods. 2 písm. b) smernice 90/364 v prospech príbuzných, ktorí sú od občana Spoločenstva, ktorý je držiteľom práva na pobyt, „závislí“ bez ohľadu na ich občianstvo.

82. Judikatúra Spoločenstva totiž upresnila, že príbuzným, ktorý je „závislý“, je ten, ktorého *uspokojovanie vlastných materiálnych potrieb závisí* od podpory, ktorú mu poskytuje iný rodinný príslušník.²⁵

25 — Rozsudok z 18. júna 1987, CPAS z Courcelles/Lebon, 316/85, Zb. s. 2811, bod 22.

83. Toto očividne v tomto prípade nenašlo, keďže pani Chen je ekonomicky sebestačná, dokonca je to práve ona, ktorá zaobstaráva uspokojovanie materiálnych potrieb dcéry.

84. Na rozdiel od úvah vnútroštátneho sudcu z toho ani nie je možné vyvodiť, že pojem závislý rodinný príslušník zahŕňa aj osoby „citovo závislé“ na občani Spoločenstva, ktorý je držiteľom práva na pobyt, alebo osoby, ktorých právo zdržiavať sa v členskej krajine „závisí“ na práve občana Spoločenstva.

85. Aj keby sme chceli neprihliadať na judikatúru Súdneho dvora, ktorú som práve pripomenul, uvádzam, že iba anglická jazyková verzia používa neutrálny pojem, akým je „dependent“, zatiaľ čo vo všetkých ostatných jazykových verziách, ako správne uvádza Komisia, nás použitý pojem jednoznačne vedie k *materiálnej závislosti*.

86. V predmetnom prípade teda pani Chen nemôže byť kvalifikovaná ako „príbuzný“ Catherine, „ktorý je od nej závislý“ v zmysle uvedených smerníc, bez ohľadu na nepochybné citové („emotional“) puto, ktoré ju spája s dcérou, a bez ohľadu na skutočnosť, že jej prípadné právo zdržiavať sa je spojené s právom dcéry.

87. Zdá sa mi preto, že ani smernica 73/148, ani smernica 90/364 nepriznávajú priamo pani Chen právo na dlhodobý pobyt v Spojenom kráľovstve.

deti požívajú právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte“, právo Spoločenstva „umožňuje rodičovi..., ktorý sa stará o také deti, *nezávisle na svojej štátnej príslušnosti* bývať spolu s deťmi, aby sa uľahčil výkon tohto práva“²⁶. Je zrejmé, že ak podobný záver platil v prípade, akým bol citovaný prípad detí školopovinného veku, tým viac by mal platiť v prípade dievčaťa takého nízkeho veku, ako má Catherine.

— O existencii odvodeného práva na pobyt

88. S prihliadnutím na uvedené ostáva posúdiť, či sa matka Catherine môže dovoľávať práva na pobyt odvodeného od práva dcéry.

92. Zmyslom spomínanej judikatúry je očitne najmä potreba ochraňovať *záujem maloletého*, pričom práve k tomuto účelu má smerovať výkon oprávnenia priznaného rodičovi (alebo opatrovníkovi), aby v mene maloletého a na jeho účet zvolil miesto, kde sa maloletý usadí.

89. Hneď poviem, že podľa môjho názoru by taká otázka mala mať kladnú odpoveď.

90. Domnievam sa totiž, že opačný záver by bol zjavne v rozpore so záujmami maloletej a potrebou rešpektovať spoločný rodinný život. Ale predovšetkým, by zbavila právo na pobyt priznané malej Catherine Zmluvou *effet utile*, pretože by nakoniec tým, že očitvidne nemôže ostať sama v Spojenom kráľovstve, nemohla požívať toto právo.

93. Keby sa odmietlo právo matky na pobyt vo Veľkej Británii, matka by mohla vykonať v mene a na účet Catherine právo usadiť sa na území tohto štátu iba v zjavnom rozpore so záujmom dcéry, pretože v takomto prípade by matka musela malú automaticky opustiť.

91. Zdá sa, že takéto úvahy inšpirovali aj judikatúru Spoločenstva. V rozsudku Baumbast a R totiž Súdny dvor uznal, že „pokiaľ

26 — Rozsudok Baumbast a R, už citovaný, bod 75 (kurzívou zvýraznil generálny advokát). V uvedenom prípade išlo o rodiča so štátnou príslušnosťou Spojených štátov amerických.

94. Z rovnakého dôvodu by teda bolo odmietnutie v rozpore aj so zásadou rešpektovania spoločného rodinného života, ktorá je uvedená v článku 8 Rímskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd²⁷ a ktorej zásadný význam uznáva sám Súdny dvor²⁸.

95. Aby sa vyhla týmto dôsledkom, mala by sa pani Chen len vzdať výkonu práva dcéry usadiť sa vo Veľkej Británii. To ale znamená, že v rozpore s práve uvedenou judikatúrou by právo na voľný pohyb a pobyt, ktoré írskej občianke Catherine vyplýva z článku 18 ES a zo smernice 90/364, nielenže nebolo „ulahčené“, ale bolo by dokonca zbavené akéhokoľvek *effet utile*.

96. Už z tohto dôvodu sa teda domnievam, že matka Catherine sa môže dovolávať práva na pobyt odvodeného od práva malej Chen.

— O zákaze diskriminácie založenej na štátnej príslušnosti

97. Odhliadnuc od toho, zdá sa mi, že priznanie práva na pobyt pani Chen nachá-

27 — V judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva pozri rozsudky z 18. februára 1991, Moustaquim/Belgicko; z 19. februára 1996, Gül/Švajčiarsko; z 28. novembra 1996, Ahmet/Holandsko; z 11. júla 2000, Ciliz/Holandsko; z 21. decembra 2000, Sen/Holandsko, všetky uverejnené na stránke <http://hudoc.echr.coe.int> v elektronickej zbierke judikatúry ESELP.

28 — Pozri najmä rozsudok z 11. júla 2002, Carpenter, C-60/00, Zb. s I-6279, body 41 — 45.

dza rozhodujúcu podporu v článku 12 ES, ktorý v oblasti pôsobnosti Zmluvy zakazuje akúkoľvek diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti.

98. Domnievam sa totiž, že v tomto prípade existujú všetky podmienky na uplatnenie tohto ustanovenia.

99. V prvom rade spor, ktorý je predmetom konania, bezpochyby patrí do oblasti pôsobnosti Zmluvy, keďže sa týka práva občianky Spoločenstva na pobyt na území členského štátu pri uplatňovaní článku 18 ES a smernice 90/364, a to platí aj pokiaľ ide o právo na pobyt matky, ktoré ako sme práve videli, je neoddeliteľne spojené s právom dcéry.

100. Pripomínam ešte, že podľa ustálenej judikatúry zákaz diskriminácie „ukladá, aby sa obdobné situácie neposudzovali odlišne a odlišné situácie rovnako“²⁹.

29 — Napokon pozri rozsudok Garcia Avello, už citovaný, bod 31.

101. Ako vyšlo najavo v priebehu konania a osobitne v priebehu pojednávania, keby Catherine bola britskou občiankou³⁰, matka — hoci aj občan tretieho štátu — by mala právo zdržiavať sa s dcérou v Spojenom kráľovstve.

102. To znamená, že za rovnakých ostatných hypoteticky podstatných okolností skutkového stavu, a teda v „obdobnej situácii“ by štátna príslušnosť dcéry spôsobila, že vyba-venie žiadosti o povolenie na pobyt matky by bolo priaznivé.

103. Neexistuje žiaden objektívny dôvod, ktorý by odôvodnil nerovnosť zaobchádzania v prejednávanej veci.

104. Ak má totiž štátna príslušníčka tretej krajiny, ktorá je matkou anglického dieťaťa, právo na základe tohto jediného dôvodu zdržiavať sa v Spojenom kráľovstve, dochádza k tomu očividne vzhľadom na základnú úlohu matky v citovej oblasti a vo výchove

dieťaťa, ako aj, viac vo všeobecnosti, z dôvodov ochrany rodiny a jej jednoty.

105. Také úvahy sa však rovnako uplatnia v prípade, akým je tento prípad, v ktorom dieťa, ktoré aj nemôže odvodzovať svoje právo na pobyt priamo z britského občianstva, požíva napriek tomu právo na dlhodobý pobyt v Spojenom kráľovstve z dôvodu svojho občianstva Spoločenstva. Je totiž zrejmé, že nenahraditeľná úloha matky v citovej oblasti a vo výchove maloletého, nízkeho veku, nezávisí žiadnym spôsobom na občianstve dieťaťa.

106. Preto keď neexistujú objektívne dôvody, ktoré môžu odôvodniť odlišné zaobchádzanie so žiadosťou o povolenie na pobyt matky na základe štátnej príslušnosti dieťaťa, treba uviesť, že britské opatrenia v dotknutej veci predstavujú diskrimináciu z dôvodu štátnej príslušnosti, ktorá je v rozpore s článkom 12 ES.

— Záverečné úvahy

107. Uzavriem to teda tak, že navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal vnútroštátnemu sudcovi, že opatrenie, ktorým orgány členského štátu odmietnu žiadosť o povolenie dlhodobého pobytu, ktorú podala matka maloletej

30 — Je treba poznamenať, že takéto tvrdenie je úplne realistické; stačilo by totiž, aby mal druhý rodič britské občianstvo alebo aby mal hoci aj ako cudzí štátny príslušník právo na dlhodobý pobyt v Spojenom kráľovstve (Section 1 British Nationality Act 1981; porovnaj poznámku pod čiarou 8 písomných pripomienok predložených Súdnemu dvoru Spojeným kráľovstvom).

občianky Spoločenstva, ktorá má právo na pobyt v tomto členskom štáte, okrem zbavenia práva priznaného maloletej článkom 18 ES a článkom 1 smernice 90/364 jeho *effet utile*, predstavuje diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, ktorá je zakázaná článkom 12 ES.

Spoločenstva alebo ho nepoužívali podvodne, aby obišli vnútroštátne zákony³¹.

110. V tomto prípade by teda išlo o zneužitie práva, spôsobilé ovplyvniť výsledok tohto konania.

E — O zneužití práva

108. Ako som už naznačil (pozri bod 28 a nasl. *vyššie*), vláda Spojeného kráľovstva tiež namietala, že manželka Chen konali tak, že sa dcéra narodila na území Severného Írska, so zjavným úmyslom zabezpečiť jej nadobudnutie írskoho občianstva a s ním práva na pobyt v inom členskom štáte Spoločenstva. Írske občianstvo Catherine by teda malo „účelovú“ povahu tým, že je výsledkom presného zámeru smerujúceho k tomu, aby rodičia nadobudli právo na pobyt v Spoločenstve.

109. Z judikatúry Súdneho dvora ale vyplýva, že členský štát má právo prijať opatrenia, smerujúce k tomu, aby zabránili tomu, aby vďaka možnostiam, ktoré ponúka Zmluva, dotknuté osoby nezneužívali právo

111. Ja sa však nedomnievam, že môžem zdieľať tento záver, a to aj napriek výhradám, ktoré vo všeobecnosti spôsobuje prebratie nejakého pojmu na úrovni Spoločenstva, pričom existencia tohto pojmu je už vo vnútroštátnych právnych poriadkoch sporná a ešte viac neistá je jeho definícia.

112. Aj keby sme prijali britskú argumentáciu, zdá sa mi, že systém vzťahov medzi právnym poriadkom Spoločenstva a právnymi poriadkami členských štátov tak, ako je už niekoľko desaťročí vymedzený judikatúrou Súdneho dvora, nevyhnutne spôsobuje, že k zneužitiu práva priznaného Zmluvou môže dôjsť len za výnimočných okolností, pretože skutočnosť, že uplatňovanie vnútroštátnej právnej úpravy je vylúčené v dôsledku dovolávania sa práva priznaného právnym poriadkom Spoločenstva, je normálnym dôsledkom princípu prednosti práva Spoločenstva.

31 — Pozri za všetky rozsudok z 9. marca 1999, Centros, C-212/97, Zb. s. I-1459, bod 24, a rozsiahlu judikatúru spomínanú Súdnyim dvorom pri tej príležitosti.

113. Ani okolnosť, že dotknutá osoba sa uviedla úmyselne do nejakej skutkovej situácie, ktorá spôsobuje, že v jej prospech vznikne právo vyplývajúce z právneho poriadku Spoločenstva, aby sa tak vyhla uplatňovaniu určitej vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá je pre ňu nepriaznivá, nemôže byť *sama osebe* prvkom, ktorý je dostatočný na určenie, že sa neuplatnia príslušné ustanovenia práva Spoločenstva.³²

114. Aby sa mohlo prípadne hovoriť o zneužití práva, musí ešte zo „súhrnu objektívnych okolností“ vyplývať, že „bez ohľadu na formálne dodržiavanie podmienok, stanovených právnou úpravou Spoločenstva, *cieľ sledovaný* touto právnou úpravou *nebol dosiahnutý*“³³. Je preto treba zistiť, či dotknutá osoba tým, že sa dovoľáva právnej úpravy Spoločenstva, ktorá priznáva príslušné právo, zrádza jej ducha alebo rozsah.

115. Určujúcim parametrom je v podstate to, či došlo alebo nie k skresleniu účelu a cieľov *právnej úpravy Spoločenstva*, ktorá priznáva príslušné právo.

116. V tomto prípade také podmienky podľa môjho názoru nenastali. Nedomnievam sa totiž, že správanie manželov Chen sa môže považovať za „obchádzanie vnútroštátneho zákona zo strany občanov Spoločenstva, ktorí sa dovoľávajú práva Spoločenstva *na nelegitímne alebo podvodné účely*“³⁴.

117. Je pravda, že pani Chen pri používaní ustanovení Zmluvy, ktoré priznávajú právo na pobyt Catherine a z toho odvodené právo pre ňu ako matku malej, obchádza anglické ustanovenia, ktoré obmedzujú právo na pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín.

118. Zdá sa mi však, že nedochádza k žiadnemu skresleniu účelu ustanovení práva Spoločenstva, ktorých sa dovoľáva.

119. Je úplne zřejmé, aký je účel sledovaný ustanoveniami, ktoré sa týkajú práva na pobyt, najmä článku 18 ES, tak ako je vykonaný prostredníctvom smernice 90/364 a potvrdený článkom 45 Charty základných práv. Ide totiž o vylúčenie akéhokoľvek obmedzenia voľného pohybu a pobytu obča-

32 — Rozsudok Centros, už citovaný, bod 27, ako aj všeobecne návrhy, ktoré predniesol generálny advokát La Pergola v tejto istej veci (Zb. 1999, s. I-1461 a nasl.)

33 — Rozsudok zo 14. decembra 2000, Emsland-Stärke, C-110/99, Zb. s. I-11569, bod 52. V tom istom zmysle pozri aj rozsudok Centros, už citovaný, bod 25, a rozsudok z 21. novembra 2002, X a Y, C-436/00, Zb. s. I-10829, bod 42.

34 — Takýto je pojem zneužitie práva Spoločenstva podľa rozsudku z 27. septembra 2001, Gloszczuk, C-63/99, Zb. s. I-6369, bod 75. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

nov Spoločenstva pod jedinou podmienkou, že nie sú záťažou pre verejné financie hostiteľského štátu.

striedkami *práve na sledovanie cieľa*, ktorý chce zaručiť právna úprava: právo na pobyt dievčata.

120. Keď sa budúci rodič rozhodne, ako to bolo v tomto prípade, že pre dobro svojej maloletej dcéry je potrebné, aby nadobudla občianstvo Spoločenstva, aby potom mohla požívať súvisiace práva a osobitne právo usadiť sa ustanovené v článku 18 ES, nie je nič „zneužívajúce“ na skutočnosti, že sa snaží, aby pri dodržiavaní zákonov dievča splnilo v okamihu narodenia podmienky na nadobudnutie občianstva členského štátu.

123. Ani neuplatňovanie britskej právnej úpravy o pobyte štátnych príslušníkov tretích krajín voči matke sa nemôže považovať za výsledok zneužitia práva. Ako sme totiž videli, ide o výsledok, ktorý je úplne v súlade s cieľom príslušnej právnej úpravy Spoločenstva a dokonca je nevyhnutnou podmienkou, aby sa dosiahol tento cieľ, keďže umožňuje zaručenie práva na voľný pohyb občianky Spoločenstva na území členského štátu.

121. Tiež nemožno považovať za „zneužívajúcu“ skutočnosť, že tento rodič urobí všetko pre to, aby dievča mohlo vykonávať svoje právo na pobyt, ktoré legitímne nadobudlo a v dôsledku toho žiada o povolenie na pobyt s ňou v tom istom hostiteľskom štáte.

124. V skutočnosti je problém, ak je vôbec možné hovoriť o probléme, v kritériu priznávania občianstva prijatého írskym zákonodarstvom, *ius soli* (právo viažuce sa k územiu)³⁶ spôsobuje situácie, akou je tá, o ktorú ide v tomto prípade.

122. Nejde tu teda o osoby, ktoré „sa dovolávajú práva Spoločenstva *na nelegitímne alebo podvodné účely*“³⁵ skresľovaním rozsahu a účelu právnej úpravy tohto právneho poriadku, ale o osoby, ktoré poznajú obsah slobôd, ustanovených právom Spoločenstva a používajú ich legitímnymi pro-

125. Aby sme sa totiž vyhli takýmto situáciám, mohlo by sa uvedené kritérium zmierniť pridaním podmienky trvalého

36 — Na účely tohto prípadu naopak nemá žiaden význam skutočnosť, že „pôda“, na ktorú sa *ius soli* odvoláva, t. j. mesto Belfast, nepodlieha z rôznych známych historických dôvodov ostrova Írska pod suverenitu Írska (Eire), ale Spojeného kráľovstva. Problém, o ktorý ide, by totiž vznikol rovnako, keby sa dievča narodilo na území Írska (Eire) a potom by sa presťahovala do Belfastu alebo do Cardiffu s matkou.

35 — Pozri rozsudok Gloszczuk, už citovaný, bod 75.

pobytu rodiča na území ostrova Írska.³⁷ Ale taká ďalšia podmienka v írskej právnej úprave nie je alebo sa v každom prípade nevzťahovala na malú Catherine.

126. Za týchto okolností opakujem, že určite nie je možné vyčítať Catherine alebo matke, že legitímne využili možnosti a práva priznané im právom Spoločenstva.

127. Napokon, keby sa prijalo tvrdenie Spojeného kráľovstva, mohli by sme vidieť podozrenie v každom *úmyselnom* nadobudnutí občianstva členského štátu. To by mohlo paradoxne podriaadiť výkon práv, ktoré vyplývajú z občianstva Únie podmienke... neúmyselnosti nadobúdania občianstva.

128. To by sa rovnalo „obmedzeniu účinkov získania štátneho občianstva členského štátu tým, že vyžaduje splnenie ďalšej podmienky na to, aby uznal toto štátne občianstvo na účely vykonávania základných slobôd stanovených v zmluve“. A to, ako už Súdny dvor objasnil, nie je v právnom poriadku Spoločenstva dovolené.³⁸

129. Z môjho pohľadu teda odpoveď na otázku, ktoré položil Súdnemu dvoru vnútroštátny sudca, nemôže byť ovplyvnená okolnosťou, že manželia Chen konali tak, že sa dcéra narodila na území Severného Írska práve preto, aby jej zaručili nadobudnutie írského občianstva a s ním aj práva na pobyt v Spojenom kráľovstve a iných členských štátoch Spoločenstva.

F — O práve na rešpektovanie rodinného života

130. Keďže som dospel k záveru, že právo Spoločenstva priznáva Catherine právo usadiť sa v Spojenom kráľovstve a matke právo zdržiavať sa s dcérou, sa domnievam, že nie je potrebné skúmať otázku zlučiteľnosti vnútroštátnych opatrení s Dohovorom

37 — Tak ako mimochodom stanovuje článok 1 a príloha 2 „Agreement between the government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the government of Ireland“, podpísaná v Belfaste 10. apríla 1998. Článok 1 bod vi) totiž stanovuje, že tieto dve vlády „recognise the birthright of all *the people of Northern Ireland* to identify themselves and be accepted as Irish or British, or both, as they may so choose, and accordingly confirm that their right to hold both British and Irish citizenship is accepted by both Governments and would not be affected by any future change in the status of Northern Ireland“. Príloha 2 špecifikuje, že na účely spomínaného článku 1 „*the people of Northern Ireland*“ zahŕňa „all persons *born in Northern Ireland and having, at the time of their birth, at least one parent who is a British citizen, an Irish citizen or is otherwise entitled to reside in Northern Ireland without any restriction on their period of residence*“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

38 — Porovnaj rozsudky Micheletti, už citovaný, bod 10, a Kaur, už citovaný, bod 19.

o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Navrhovaný výklad Zmluvy, je, ako bolo vidieť, úplne v súlade s hodnotami vyjadre-

nými v článku 8 EDLP, osobitne s požiadavkou rešpektovať spoločný rodinný život (pozri bod 94 *vyššie*).

V — Návrh

131. Navrhujem preto, aby Súdny dvor odpovedal na otázky, ktoré mu položil Immigration Appellate Authority v Hatton Cross, v tomto zmysle:

- 1) Maloletá občianka Spoločenstva, ktorá má príslušné nemocenské poistenie vzťahujúce sa na všetky riziká v hostiteľskom členskom štáte, a ktorá hoci nie je sama priamo príjemcom príjmov alebo dôchodkov, má prostredníctvom rodičov k dispozícii dostatočné finančné prostriedky, ktoré vylučujú, že sa stane záťažou pre verejné financie hostiteľského členského štátu, spĺňa podmienky stanovené článkom 1 smernice Rady 90/364/EHS z 28. júna 1990 o práve pobytu, a má teda právo na pobyt v neobmedzenej dĺžke na území iného členského štátu, ako je štát, ktorého je občiankou.
- 2) Opatrenie, ktorým orgány členského štátu odmietnu žiadosť o povolenie dlhodobého pobytu podanú matkou maloletej občianky Spoločenstva, ktorá má právo na pobyt v tomto členskom štáte, okrem zbavenia práva priznaného dcére článkom 18 ES a článkom 1 smernice 90/364 jeho *effet utile*, predstavuje diskrimináciu založenú na štátnej príslušnosti, ktorá je zakázaná článkom 12 ES.